

Clarissa Pinkola Estés, Ph.D.

bėgančios su vilkais

Laukinės Moters
archetipas
mituose ir pasakose

Alma littera

TURINYS

PRATARMĖ	13
ĮVADAS: KAULŲ GIESMĖ	14
I STAUGIMAS: LAUKINĖS MOTERS PRISIKĖLIMAS	40
☞ <i>La Loba</i> , Moteris Vilkė	40
☞ Keturi rabinai	48
II SUSEKTI UŽPUOLIKĄ: PIRMOJI INICIACIJA	56
☞ Mėlynbarzdis	56
Prigimtinis dvasios grobuonis	62
Naivi moteris – auka	65
Raktas į pažinimą: uoslės svarba	70
Jaunikis žvėris	73
Kraujo kvapas	75
Išsisukinėti ir mėtyti pėdas	81
Šauktis pagalbos	83
Nuodėmių rijikai	85
Juodas vyras moters sapnuose	89

III	SUUOSTI FAKTUS: INTUICIJOS ATGAIVINIMAS KAIP INICIACIJA.....	99
☞	Lėlė kišenėje: Vasalisa Išmintingoji.....	99
	<i>Pirmoji užduotis: leisk gerajai motulei numirti.....</i>	108
	<i>Antroji užduotis: atskleisk tamsų šešėlį.....</i>	113
	<i>Trečioji užduotis: rask kelių tamsoje.....</i>	117
	<i>Ketvirtoji užduotis: susitikimas su Laukine Ragana.....</i>	121
	<i>Penktoji užduotis: tarnavimas neracionalumui.....</i>	125
	<i>Šeštoji užduotis: atskirk vieną nuo kito.....</i>	131
	<i>Septintoji užduotis: išsiaiškink paslaptis.....</i>	133
	<i>Aštuntoji užduotis: stokis ant keturių.....</i>	137
	<i>Devintoji užduotis: transformuok šešėlį.....</i>	140
IV	PORA: SAJUNGA SU KITU.....	151
☞	Himnas Laukiniam Vyriui: Manavis.....	151
	Dvilypė moters prigimtis.....	155
	Dviejų galia.....	156
	Vardo galia.....	159
	Atkakli šuniška prigimtis.....	161
	Klastingos pagundų vilionės.....	162
	Kaip tapti nuožmiam.....	165
	Vidinė moteris.....	167
V	MEDŽIOKLĖ: KAI ŠIRDIS – VIENIŠA MEDŽIOTOJA.....	170
☞	Moteris Giltinė: susidūrimas su meilės prigimtimi – Gyvybe/Mirtimi/Gyvybe.....	170
	Mirtis meilės namuose.....	175
	Pradiniai meilės etapai.....	179
	<i>Netikėtai surastas lobis.....</i>	179
	<i>Gaudynės ir slėpynės.....</i>	185

	<i>Išpainioti skeletą</i>	190
	<i>Patiklus miegas</i>	196
	<i>Ašaros lašas</i>	200
	Vėlesni meilės etapai.....	205
	<i>Širdies būgnas ir giesmė</i>	205
	<i>Kūno ir sielos šokis</i>	208
VI	SURASK SAVUS: LAIMĖ PRIKLAUSYTI.....	215
	☞ <i>Bjaurusis ančiukas</i>	215
	<i>Kitokio vaiko išvarymas</i>	223
	<i>Motinių rūšys</i>	225
	<i>Ambivalentiška motina</i>	226
	<i>Palūžusi motina</i>	228
	<i>Motina vaikas arba motina našlaitė</i>	230
	<i>Stipri motina – stiprus vaikas</i>	233
	<i>Prasta draugija</i>	235
	<i>Netinkama išvaizda</i>	236
	<i>Išaldyti jausmai, išaldytas kūrybingumas</i>	237
	<i>Atsitiktinis praeivis</i>	238
	<i>Tremties nauda</i>	239
	<i>Gauruotų katinų ir žvairų vištų pasaulis</i>	240
	<i>Atmintis ir žūtūtinis atkaklumas</i>	242
	<i>Meilė sielai</i>	245
	☞ <i>Paklydusi zigota</i>	246
VII	KŪNO DŽIAUGSMAI: LAUKINIS KRAUJAS.....	255
	<i>Kūno kalba</i>	257
	<i>Kūnas stebuklinėse pasakose</i>	262
	<i>Strėnų jėga</i>	265
	<i>La Mariposa, Moteris Peteliškė</i>	267

VIII SAVISAUGA: KAIP ATPAŽINTI SPĄSTUS, VILKDUOBES IR UŽNUODYTĄ JAUKĄ.....	275
Sulaukėjusi moteris.....	275
☞ Raudonos kurpaitės	277
Žiauri netektis stebuklinėse pasakose	282
Savadarbės raudonos kurpaitės	285
Spąstai	288
<i>Spąstai Nr. 1: paauksuota karieta, bevertis</i> <i>gyvenimas</i>	288
<i>Spąstai Nr. 2: sudžiūvusi senoji dama,</i> <i>senatvinė jėga</i>	290
<i>Spąstai Nr. 3: sudegintas lobis ir hambre del alma,</i> <i>dvasinis badas</i>	293
<i>Spąstai Nr. 4: pažeisti instinktai – nelaisvės</i> <i>pasekmė</i>	298
<i>Spąstai Nr. 5: mėginimas vogčiom įgyti lobį,</i> <i>asmenybės susidvejinimas</i>	302
<i>Spąstai Nr. 6: nuolaidžiavimas kolektyvui ir</i> <i>šešėlinis maištas</i>	309
<i>Spąstai Nr. 7: apsimetinėjimas, pastangos</i> <i>„būti gerutei“ ir pateisinti tai,</i> <i>kas nenormalu</i>	313
<i>Spąstai Nr. 8: nevaldomas šokis, apsėdimas ir</i> <i>priklausomybė</i>	319
<i>Priklausomybė</i>	321
Prie budelio namų	324
<i>Pavėluotas bandymas nusiauti kurpaites</i>	324
Grįžimas į savadarbę gyvenimą – pažeistų instinktų gydymas.....	325

IX	NAMO: GRĮŽIMAS Į SAVE.....	330
	☞ Ruonio kailis, sielos oda.....	332
	Sielos pojūčio praradimas kaip iniciacija.....	338
	Odos praradimas.....	341
	Vienišas vyras.....	347
	Dvasinis vaikas.....	351
	Džiūvanti ir nykstanti moteris.....	353
	Išgirsti senolio šauksmą.....	357
	Neužsibūti per ilgai.....	360
	Ištrūkti ir nerti gilyn.....	366
	Moteris tarpininkė: kvėpavimas po vandeniu.....	372
	Išnirimas iš gelmių.....	374
	Savanoriškos vienvės praktika.....	377
	Įgimta moterų ekologija.....	382
X	TYRAS VANDUO: KŪRYBINIO GYVENIMO PENAS.....	384
	☞ <i>La Llorona</i>	389
	Laukinės sielos tarša.....	391
	Nuodai upėje.....	393
	Gaisras upėje.....	396
	Vyras ant upės kranto.....	400
	Kaip atgaivinti upę.....	408
	Aiškus tikslas ir svajonių fabrikas.....	412
	☞ Mergaitė su degtukais.....	413
	Kūrybinės vaizduotės suvaržymai.....	414
	Kaip atgaivinti kūrybos ugnį.....	423
	☞ Trys auksiniai plaukeliai.....	424

XI	KARŠTIS: SUSIGRAŽINTI SAKRALŪJŲ SEKSUALUMĄ	431
	☞ Purvinosios deivės	431
	Baubo – pilvotoji deivė	434
	Kojotas Dikas	439
	Kelionė į Ruandą	442
XII	PAŽENKLINTI TERITORIJĄ: PYKČIO IR ATLAIDUMO RIBOS	446
	☞ Mėnulio lokys	446
	Pyktis – mokytojas	452
	Žiniuonės patarimas: kopti į kalną	455
	Dvasios lokys	460
	Transformuojanti ugnis ir teisingas elgesys	461
	Teisėtas pyktis	464
	☞ Sausuoliai medžiai	465
	☞ Descansos	469
	Pažeisti instinktai ir pyktis	472
	Kolektyvinis pyktis	473
	Seno pykčio supančiotos	474
	<i>Keturi atleidimo etapai</i>	477
XIII	KOVŲ RANDAI: NARYSTĖ VETERANIŲ KLUBE	481
	Paslaptys žudikės	482
	Mirties zona	485
	☞ Auksaplaukė	486
	Atpirkimo durtinys	496

XIV <i>LA SELVA SUBTERRÁNEA: ĮVESDINIMAS</i>	
Į POŽEMINĮ MIŠKĄ	498
☞ Berankė mergelė.....	498
<i>Pirmas etapas: neišmanėlio sandėris</i>	507
<i>Antras etapas: nukirtimas</i>	516
<i>Trečias etapas: klajonės</i>	528
<i>Ketvirtas etapas: meilė požeminiame pasaulyje</i>	535
<i>Penktas etapas: sielos kančios</i>	551
<i>Šeštasis etapas: Laukinės Moters valdos</i>	571
<i>Septintasis etapas: laukinė nuotaka ir jaunikis</i>	578
XV SĖLINIMAS: <i>CANTO HONDO, SLĖPININGA GIESMĖ</i>	585
XVI VILKO BLAKSTIENA.....	592
PABAIGOS ŽODIS: PASAKA – KAIP VAISTAI	597
PAPILDYMAS	607
PASTABOS	613
JAUNOS VILKĖS PRADŽIAMOKSLIS: BIBLIOGRAFIJA.....	646
PADĖKA.....	656
RODYKLĖ	663

II SKYRIUS

Susekti užpuoliką: pirmoji iniciacija

Mėlynbarzdis

Kiekviename žmoguje slypi daugybė kitų būtybių – kiekviena su savo vertybėmis, motyvais, sumanymais. Kai kurios psichologinės metodikos siūlo sugaudyti visas šias būtybes, suskaičiuoti, duoti joms vardus, sukaustyti pavalkais, kol ims klusniai kinkuoti ristele tarytum nustekenti vergai. Bet šitaip padarę, užgesintume padūkusius žiburėlius, šokančius moters akyse, atvėsintume karštą jos širdies liepsną, užpūstume visas žiežirbas. Todėl mūsų užduotis – ne niokoti jos įgimtą grožį, o sukurti visoms toms būtybėms tinkamą gyvenimo aplinką, kad tarp jų esantys menininkai galėtų kurti, meilužiai – mylėti, o gydytojai – gydyti.

Tačiau ką daryti su tomis mūsų viduje slypinčiomis būtybėmis, kurios tokios piktos ir pašėlusios, kad lengvai gali mus pačius sunaikinti? Net ir joms reikėtų surasti tinkamą vietą, bet tokią, iš kur jos negalėtų ištrūkti. Ypač vieną iš jų, patį klastingiausią ir galingiausią dvasios bėglį, turėtume tučtuojau pričiupti ir uždaryti. Toji būtybė – tai prigimtinis grobuonis.

Nors daugelio žmogiškųjų kančių priežastis – netikęs auklėjimas, vis dėlto ir pačioje žmogaus sieloje egzistuoja vienas įgimtas

contra naturum aspektas – jėga, nukreipta prieš prigimtį. Šis *contra naturum* aspektas priešinasi viskam, kas pozityvu: pažangai, darnai, laukinei moters prigimčiai. Šis pagiežingas ir žiaurus priešas gimsta drauge su mumis, ir netgi nepaisant geriausio tėvų auklėjimo, vienintelis šio užpuoliko tikslas – visus sankryžose atsišakojančius kelius paversti aklikeliais.

Šis galingas grobuonis¹ moteriai protarpiais pasirodo sapnuose. Jis sugriauna net pačius slapčiausius ir ilgiausiai puoselėtus su-manymus. Jis atskiria moterį nuo intuityviosios jos prigimties. O jam baigus savo naikinantį žygį, moteris lieka bejausmė, išsekusi, tarsi negyva, nebeturinti jėgų gyventi ir teįstengianti tik bejėgiškai žiūrėti, kaip ankstesnės jos idėjos bei jausmai be žado guli jai po kojų.

Pasakoje apie Mėlynbarzdį kalbama būtent apie tai. Šiaurės Amerikoje populiariausios šios pasakos versijos yra vokiškos bei prancūziškos kilmės.² Bet aš pateiksiu jums savą literatūrinę variantą, kuriame susipynę prancūziški ir slaviški motyvai, panašiai kaip toje pasakoje, kurią man pasekė tetulė Kati iš Čibrako, netoli Dombovaro, Vengrijoje. Valstietės pasakotojos paprastai pasaką apie Mėlynbarzdį pradeda nurodydamos kokį nors pažįstamą, pažinojusį ką nors, kas pažinojo dar ką nors, mačiusį baisų šiurpauš Mėlynbarzdžio galo įrodymą. Taigi, klausykitės.

AUKŠTAI KALNUOSE, baltųjų seserų vienuolyne, ligi šiol saugomas barzdos kuokštas. Niekas nežino, kaip ir iš kur jis ten atsirado. Žmonės šneka, kad vienuolės ir palaidojusios tai, kas bebuvo likę iš suniokoto kūno, nes daugiau niekam nekilo ranka jo liesti. Dievas žino, kam vienuolės saugo tokią relikviją, bet tai tiesa. Viena mano pažįstamos draugė savo akimis yra ją mačiusi. Ji sako, kad barzda tikrai mėlyna, netgi indigo spalvos. Ji esanti mėlyna kaip ledas ant ežero, kaip urvo anga vidurnaktį. Ši barzda kadaise priklausė tokiam nevykėliui raganiui, tokiam milžinui mergininkui; ir vadino jį Mėlynbarzdžiu.

Kalbama, kad jis merginęs iš karto tris seseris. Bet visos taip bijojo jo keistos mėlynos barzdos, kad slėpdavosi vos jį pamatčiusios. Kad įtikintų jas savo gerumu, jaunikis pakvietė visas tris pajodinėti po mišką. Sutartą dieną jis atvyko vedinas žirgais, padabintais varpeliais su raudonomis juostomis, padėjo seserims ir jų motinai ant jų užsėsti, ir visi drauge nušuoliavo į mišką. Visą dieną smagiai sau jodinėjo, o skalikai lakstė priešaky ir aplinkui raitelius. Sumanę pailsėti, apsistojo po didžiuliu medžiu, ir Mėlynbarzdis linksmino viešnius pasakodamas smagias istorijas ir vaišindamas visokiausiais skanėstais.

„Na, gal tas Mėlynbarzdis ne toks jau ir blogas“, – ėmė manyti seserys.

Visos grįžo namo be perstogės plepėdamos apie tai, kaip įdomiai praleidusios dieną ir kaip linksma joms buvę. Bet netrukus dviejų vyresniųjų seserų baimė ir įtarumas vėl paėmė viršų, ir jos davė sau žodį daugiau nebesimatyti su Mėlynbarzdžiu. Tiktai jaunėlė sesuo ir toliau galvojo, kad jei jau vyriškis moka būti toks žavus, tai jis tikriausiai nėra blogas. Kuo labiau ji save įtikinėjo, tuo malonesnis jis jai atrodė, ir jo barzda rodėsi ne tokia jau ir mėlyna.

Taigi, kai Mėlynbarzdis paprašė jos rankos, ji sutiko tekėti. Gerai viską apsvarsčiusi, ji nusprendė, kad likimas jai atsiuntė labai išsilavinusį ir kilnų jaunikį. Juodu susituokė ir išvyko gyventi į jo pilį miško glūdumoje.

Kartą atėjęs jis tarė savo jaunajai žmonai:

– Turiu kuriam laikui išvykti. Jei nori, pasikviesk čionai saviškius. Galit jodinėti po mišką, o jei pageidausi, liepk virėjams ištaisyti puotą. Daryk ką tinkama, ko tik tavo širdis geidžia. Štai imk visų pilies raktų ryšulį. Gali vaikščioti visur, kur tik nori, rakinti visas duris – ir į podėlius, ir į lobyną, kur panorėjusi; tiktai šiukštu neliesk šito mažo raktelio su užraitais.

– Gerai, padarysiu, kaip sakai, – klusniai linktelėjo jaunamartė. – Man prie širdies tavo pasiūlymas. Taigi keliauk sau sveikas, mielas mano vyre, dėl nieko nesirūpink ir grįžk kuo greičiau.

Ir jis išjojo, o ji pasiliko viena.

Netrukus jos aplankyti atvyko seserys. Kaip ir visos žemės mirtingosios, jos buvo labai smalsios ir tuoj puolė klausinėti, ką šeimininkas liepęs veikti, kol jo nebus. Jaunoji žmona džiugiai joms persakė:

– Jis leido mums daryti viską, ką tik norime, leido eiti į visus kambarius, kur tik panorėsime, tik į vieną – ne. Bet aš net nežinau, kur tas kambarys. Turiu jo raktą, bet nežinau, nuo kurių jis durų.

Seserys susigalvojo sau smagų žaidimą: išsiaiškinti, kurioms durims koks raktas tinka. Mėlynbarzdžio pilis buvo trijų aukštų, kiekviename jos sparne – po šimtą kambarių, tad ryšulyje buvo daugybė raktų, ir seserys iš širdies smaginosi, eidamos nuo vienu durų prie kitų ir rinkdamos joms raktus. Atidarius vienas duris, už jų pasirodydavo besą sudėti virtuvės rykai, už kitų – skrynios su auksu ir brangenybėmis. Ir ko tik nebuvo už visų tų durų, tad seserims darėsi vis įdomiau. Galiausiai, ištyrinėjusios visus pilies stebuklus, seserys nulipo į rūsį ir koridoriaus gale išvydo aklina sieną. Tai kam gi tas paskutinysis raktelis, tasai su užraitais? – laužė galvas jos.

– Gal kartais jis netinka jokioms durims, – galiausiai nusprendė seserys. Bet vos tik ištarė šiuos žodžius, išgirdo keistą garsą: giiiiirrrrgžt! Jos dirst už kampo, ir – va tai tau! – pastebėjo mažytes dureles, kurios kaip sykis trinktelėjo užsiverdamos. Pamėginus jas vėl atidaryti, durys – nė krust. Tuomet viena sesuo šūktelėjo:

– Sesule, sesule, duokš greičiau raktą! Tikriausiai čia tos durelės, kurioms tiks tas paslaptingas mažasis raktelis!

Nieko nelaukusi, viena iš seserų įkišo į spyną raktą ir pasuko. Spyna sugergždė, durys atsivėrė, bet viduje buvo taip tamsu, kad nieko nesimatė.

– Sesule, sesule, nešk čionai žvakę!

Jos užžiebė žvakę, įnešė ją vidun ir visos vienu balsu sukliko nuo to, ką pamatė: ant grindų telkšojo kraujo klanai, pasieniais voliojosi pajuodę negyvėlių kaulai, o kampuose nelyginant obuoliai buvo sukrautos kaukolių stirtos.

Jos puolė laukan, užtrenkė duris, drebančiomis rankomis ištraukė iš spynos raktą ir atsišliejo viena kitos, sunkiai gaudydamos kvapą iš siaubo. O Dieve! Dieve!

Mėlynbarzdžio žmona pažvelgė į raktelį ir pamatė, kad jis supteptas krauju. Nustėrusi mėgino sijono apačia nušluostyti raktą, bet kraujas ir vėl pasirodydavo.

– O varge! – sukliko jinai.

Seserys paeiliui stvarstė viena iš kitos raktą ir bandė jį nušveisti, kad atrodytų toks, koks buvęs, bet kraujo nuvalyti neįstengė.

Mėlynbarzdžio žmona įsikišo raktelį kišenėn ir nulėkė į virtuvę. Bet kol nubėgo, balta jos suknelė nuo kišenės iki pat apačios išsitėpė krauju: iš raktelio lašas po lašo sunkėsi tamsiai raudonas kraujas.

– Greičiau duokš man ašutų! – riktelėjo ji virėjui.

Mėgino ašutais blizginti raktelį, bet kraujas nesiliovė lašėjęs.

Ji išnešė raktelį į lauką, iš ugniavietės pasėmė saują pelenų ir bandė jais nušveisti kraują. Mėgino apdeginti raktelį ugnimi. Dėjo ant jo voratinklius, kad sustabdytų kraujoplūdį, tačiau niekas negelbėjo. Kraujas lašėjo kaip lašėjęs.

– Ak, ką gi man daryti? – pravirko Mėlynbarzdžio žmona. – Imsiu ir paslėpsiu tą raktą. Įkišiu kur nors į spintą, užtrenksiu duris, ir baigta. Tai tiesiog baisus sapnas. Viskas bus gerai!

Taip ji ir padarė.

Kitą rytą grįžo jos vyras ir, vos įžengęs į pilį, pašaukė žmoną.

– Na, kaip tau sekėsi, kol manęs nebuvo?

– Puikiai, mano pone.

– Kaip mano podėliai? – sududeno jis.

– Puikūs, mano pone.

– O lobynai? – suniurzgė jis.

– Kuo puikiausi, mano pone.

– Vadinasi, viskas gerai, žmonele?

– Taip, viskas gerai.

– Na, – tyliai pratarė jis, – tai gražink man raktus.

Vos metęs žvilgsnį, jis iškart pastebėjo, kad vieno rakto trūksta.

– O kur mažasis raktelis?

– Aš... Aš jį pamečiau. Na, taip, pamečiau. Jodinėjau po mišką, raktų ryšulys iškrito, ir vienas raktelis tikriausiai pasimetė.

– Ką tu su juo darei, moteriške?

– Aš... Aš... neprisimenu.

– Nemeluok man! Greitai sakyk, ką darei su tuo raktu?!

Jis ištiesė ranką, tarsį norėdamas paglostyti jai skruostą, tačiau tik sugriebė už plaukų.

– Tu, nenaudėle! – suriaumojo jis ir bloškė ją žemėn. – Juk buvai tame kambaryje, ar ne?

Jis atlapojo spintą – ant viršutinės lentynos užmestas raktelis skaisčiai raudonu krauju buvo užliejęs visas ten sukabintas jos šilko sukneles.

– Tai dabar tavo eilė, balandėle! – sustugo Mėlynbarzdis ir nuplėmė ją žemyn, į rūšį, prie tų pačių baisių durų. Kai jis įsmeigė į jas savo ugninį žvilgsnį, durys pačios atsivėrė. Viduje gulėjo visų ankstesniųjų Mėlynbarzdžio žmonių griaučiai.

– O dabar – tu!!! – užriaumojo jis, tačiau žmona iš paskutiniųjų įsikibo į durų staktą ir nepaleido.

– Maldauju, – ėmė prašyti ji, – leisk man susikaupti ir pasirengti mirčiai. Prieš atimdamas gyvastį, duok man tik ketvirtį valandos pasimelsti ir susitaikyti su Dievu.

– Gerai jau, – burbtelėjo jis. – Bet turi tik ketvirtį valandos, ruoškis!

Jo žmona kiek įkabindama užlėkė laiptais į savo menę ir pasiuntė seseris į pilies kuorus. Ji priklaupė melstis, bet vietoj maldos žodžių šūktelėjo seserims:

– Sesulės, sesulės! Ar neatjoja mūsų broleliai?

– Nieko nematom, tušti lygūs laukeliai!

Po minutės ji vėl šūktelėjo seserims, klausdama:

– Sesulės, sesulės! Ar neatjoja mūsų broleliai?

– Matom toli sukuri, turbūt vėjas dulkes kelia!

O Mėlynbarzdis tuo tarpu griausmingu balsu įsakė žmonai lipti žemyn, ketindamas nukirsti jai galvą.

Bet ji ir vėl sušuko:

– Sesulės, sesulės! Ar neatjoja mūsų broleliai?

Mėlynbarzdis dar sykį pašaukė žmoną ir ėmė ropštis aukštyn akmeniniais laiptais.

– Matom, matom! – atsiliepė jos seserys. – Jau atjoja mūsų broleliai, tuoj jie bus pilyje!

O Mėlynbarzdis jau dundėjo koridorium į žmonos menę.

– Tuoj aš tave pagriebsiu! – staugė jis. Jo žingsniai dunksėjo pilies grindimis it griaustinis, net sienų akmenys ėmė klibėti, o iš plyšių žemėn pabiro smėlis.

Kai Mėlynbarzdis rankas išskėtęs įsiveržė pas ją, ketindamas stverti žmoną, jos broliai raiti ant žirgų irgi įšuoliavo į pilį, įlėkė į koridorių ir įpuolė į menę. Jie čiupo Mėlynbarzdį, išvilko į kiemą ir puolė jį kardais kapoti. Jie tol kirto ir badė, dūrė ir kapojo, kol galiausiai pribagė Mėlynbarzdį, parmetė žemėn, o kruvinus jo palaikus paliko maitėdoms sudraskyti.

Prigimtinis dvasios grobuonis

Santykių su laukine savo prigimtimi išplėtojimas – svarbiausia moters individualybės tapsmo dalis. Kad tai padarytų, moteris privalo nužengti į tamsą, tačiau pakeliui į ten arba atgal ji neturėtų negrįžtamai pakliūti į spąstus arba nelaisvėn, neturėtų galutinai pražūti.

Pasaka apie Mėlynbarzdį kaip tik ir yra istorija apie tokį užpuoliką, juodą baisūną, slypintį kiekvienos moters sieloje, apie vidinį grobuonį. Jis – ta ypatinga ir nenuginčijama jėga, apie kurios egzistavimą privalu nuolat atminti ir kurią būtina pažaboti. O kad galėtų pažaboti prigimtinį dvasios grobuonį³, moteris privalo nuolatos puoselėti visas instinktyviasias savo galias. Štai tik kai kurios iš jų: įžvalgumas, intucija, išvermė, atkaklumas, sugebėjimas mylėti, jautri pagava, toliaregiškumas, puiki klausia, mirusiųjų apgiedojimas, intuityvus gebėjimas gydyti ir nuolatinis kūrybinės ugnies kurstymas.

Kad geriau atskleistume dramą, vykstančią kiekvienos moters sieloje, pasitelksime psichologinę visų šios pasakos aspektų interpretaciją. Mėlynbarzdis įkūnija labai gilų ir slaptą kompleksą, tūnantį moters gyvenimo paribyje, viską stebintį ir nuolatos tykantį progos stoti prieš ją. Beje, ir vyrų sieloje jis gali panašiu arba kitokiu pavidalu pasireikšti; tai senas ir nuolatinis abiejų lyčių priešas.

Mėlynbarzdžio galią nelengva iki galo suvokti, kadangi ji – įgimta, vadinasi, slypinti kiekviename žmoguje nuo pat jo gimimo ir ta prasme neturinti sąmoningų ištakų. Vis dėlto aš manau, kad iš kai kurių užuominų galima nuspėti, kaip ji formavosi dar nesąmoningoje žmonijos būsenoje. Antai pasakoje Mėlynbarzdis vadinamas nevykėliu raganiumi. Taigi jis siejasi su analogiškais kitų pasakų figūromis, kurios irgi įkūnija piktus dvasios grobuonis, vaizduojamus kaip iš pažiūros ganėtinai normalūs, o iš tiesų – neišivaizduojamai pavojingi kerėtojai.

Pasitelksime šį apibūdinimą kaip archetipo nuolaužą ir sugretinsime su tuo, ką apie nevykusį raganavimą arba nenusisėkusius dvasinius polėkius žinome iš mito istorijos. Antai graikų Ikaras pernelyg priartėjo prie saulės, vaškiniai jo sparnai ištirpo, ir Ikaras nukrito žemėn. Zunių genties mite „Berniukas ir erelis“ pasakojama apie berniuką, kuris beveik tapo erelių giminės nariu, tačiau nusprendė galįs nepaisyti Mirties dėsnių. Syki, jam sklendžiant padange, vėjas nuplėšė nuo jo skolintas erelio plunksnas, vaikas nukrito ir užsimušė. Pasak bibliinių mitų, Liuciferis troško prilygti Jahvei, todėl buvo nutrenktas į pragarą. Įvairių tautų folklore netrūksta pavyzdžių, kuomet burtininkų mokiniai per kvailumą ir pažeisdami Gamtos dėsnius mėgina atlikti tai, ko toli gražu nesugeba, ir už bausmę būna suluošinami arba patiria kitokių nelaimių.

Analizuodami šiuos leitmotyvus, pastebėsime, kad juose vaizduojami grobuonys trokšta viešpatauti ir valdyti kitus. Jie psichologiškai kenčia nuo pernelyg didelio pasipūtimo ir perdėtų ambicijų, kai individas siekia pranokti Begalybę arba prilygti jai, nors būtent Begalybė tradiciškai valdo bei nukreipia paslaptingas

Gamtos jėgas, tarp jų ir Gyvybės bei Mirties sferas, žmogaus prigimties dėsnius ir panašiai.

Mituose ir pasakose matyti, kad bet kuris individas, pamėginęs sulaužyti, pakeisti ar pakreipti Begalybės dėsnius, neišvengia bausmės: arba suvaržomos jo galimybės paslapčių ir magijos pasaulyje (pavyzdžiui, prasikaltusiems burtininkų mokiniamis nebeleidžiama daryti stebuklų), arba jis išstremiamas iš Dievo pasaulio ir pasmerkiamas vienatvei, arba kitokiu būdu netenka ankstesnės malonės ir galių, patiria nesėkmę, luošumą, net mirtį.

Įsivaizduodami Mėlynbarzdį kaip vidinę universaliojo mito apie tokį atstumtąjį išraišką, galbūt geriau suvoksime ir tą gilų, nepaaiškinamą vienatvės jausmą, tolydžio apimantį jį (mus), kadangi jis nuolatos kamuojasi tremtyje be jokios vilties sulaukti atpirkimo.

Pasakoje apie Mėlynbarzdį susiduriame su tokia problema, kad, užuot pakurstęs ugnį jaunoje moters sieloje, jis yra sklindinas neapykantos ir trokšta užgesinti visas šviesas, ją visiškai nugramzdindamas į tamsą. Nesunku įsivaizduoti, kad šiame piktavaliu paveiksle įkalintas tasai, kuris kadaise troško pranokti šviesą ir už tai neteko dieviškosios malonės. Visai suprantama, kad toks pažemintas tremtinys paskui atkakliai ir negailestingai siekia atimti šviesą iš kitų. Galime įsivaizduoti, kad jis tikisi įstengsiąs surinkti sau pakankamai sielos (sielų) ir tokiu būdu įžiebtį galingą švytėjimą, kuris išsklaidytų aplink jį tvyrančią tamsą ir padarytų galą jo vienatvei.

Šia prasme pasakos pradžioje susiduriame su grėsminga būtybe – pasmerktuoju. Ir būtent čia slypi viena iš esminių tiesų, kurias jaunėlė sesuo pasakoje ir visos moterys pasaulyje privalo įsisąmoninti: tiek mūsų viduje, tiek išorėje egzistuoja jėga, kuri priešinasi natūraliems mūsų prigimties instinktams, ir toji piktavalė jėga tiesiog yra tokia, kokia yra. Galime jos gailėtis, bet pirmiausia turime ją atpažinti ir išmokti apsisaugoti nuo jos grėsmingų kėslių, o galiausiai ir nukenksminti žudančią jos energiją.

Visi gyvi padarai privalo žinoti: pasaulyje esama plėšrūnų. To nesuvokusi, moteris nė žingsnio negalės žengti nuosavame miš-

ke, kad jos kaipmat nesudraskytų. Pažinti grobuonį – vadinasi, subręsti ir jau nebebijoti, kad per savo naivumą, nepatyrimą ar kvailumą tapsi jo auka.

Kaip tikras plėšrūnas, Mėlynbarzdis netrunka suuosti, kad jaunėlė duktė juo susidomėjo, vadinasi, ji trokšta tapti auka. Jis paprašo jos rankos, ir pagauta jaunatviško džiugesio, kuris dažniausiai būna lengvabūdiško kaprizo, malonumo, laimės ir seksualinio smalsumo mišinys, ji pasako „taip“. Ar yra moteris, kuriai nepažįstamas toks scenarijus?

Naivi moteris – auka

Jaunėlė sesuo, būdama labiausiai nepatyrusi, suvaidina itin žmogišką naivios moters likimo istoriją. Ji laikinai pakliūva į savo vidinio grobuonies nelaisvę. Bet galiausiai jai pavyksta ištrūkti ir dargi tapti stipresnei, išmintingesnei, išmokti iš pirmo žvilgsnio atpažinti klastingą dvasios plėšiką.

Šios pasakos pamatą sudaranti psichologinė istorija tinka ir vyresnei moteriai, taip ir neišmokusiai iki galo atpažinti vidinį grobuonį. Ko gero, ji vis iš naujo pradeda šį procesą, tačiau, stokodama paramos ar patarimo, jo nesugeba užbaigti.

Štai kodėl taip pravartu mokytis iš pasakų: jos siūlo kelrodžius ir žemėlapius, todėl darosi įmanoma įveikti netgi tokias užduotis, kurios anksčiau rodėsi neįkandamos. Pasaka apie Mėlynbarzdį labai naudinga visoms moterims: tiek visiškai jaunutėms, kurios dar tik mokosi pažinti grobuonį, tiek ir vyresnėms, kurias jis galbūt kamavo ir persekiojo ištisus dešimtmečius ir kurios dabar rengiasi stoti su juo į paskutinę, žūtbutinę kovą.

Jaunėlė sesuo įkūnija kūrybinį dvasios potencialą, pasirengusį vešliam ir galingam žydėjimui. Tačiau ji laikinai išklęsta iš tikrojo kelio, gera valia tapdama piktavaliu grobiu, kadangi jos instinktai per silpni, kad pastebėtų klastą ir išvengtų pavojaus.

Psichologine prasme jaunuoliai, vaikinai ir merginos, tarytum nė nesuvokia, kad gali tapti kieno nors grobiu. Kartais atrodo, kad gyvenimas būtų žymiai lengvesnis ir anaip tol ne toks skausmin-

gas, jei visi jau gimtume sąmoningi. Tačiau taip nėra. Mes visi gimstame būdami dar tik *užuomazgos*, panašiai kaip potencialas ląstelės viduryje. Biologai šią *užuomazgą* ląstelėje apibūdina kaip potencialų darinį, kuris dar tikrai „taps“. Jos viduje slypi pirmaradė medžiaga, kuri ilgainiui išsirutulios ir dėl kurios mes tapsime išbaigta, susiformavusi būtybė.

Todėl mes, moterys, ir siekiame pagreitinti užuomazgos raidą. Mėlynbarzdžio pasakoje kalbama apie šio dvasios centro, šios spindinčios ląstelės, sužadinimą bei lavinimą. Būtent siekdama tokio lavinimo, jaunėlė sesuo ir sudaro santuoką su jėga, kurią mano esant labai rafinuotą. Santuoka pasakoje atspindi naujo statuso siekimą ir rodo naują, tuoj išsiskleisiantį dvasios klodą.

Vis dėlto jaunoji žmona apsigaua. Iš pradžių ji baiminosi Mėlynbarzdžio, buvo atsargi. Tačiau malonus pasijodinėjimas miške priverčia ją nuslopinti savo intenciją. Kone visos moterys bent syki gyvenime yra taip pasielgusios. Galiausiai ji įtikina save, kad Mėlynbarzdis visai nepavojingas – jis tik keistokas, ne toks, kaip visi. „Ak, kokia aš kvaila! Ir ko gi mane taip išmušė iš vėžių ta jo keista melsva barzdelė?“ Mat laukinė jos prigimtis visgi spėjo užuosti klastą ir suvokia, kad tas mėlynbarzdis tipas mirtinai pavojingas, tačiau naivi dvasia atsisako pasikliauti šia vidine nuovoka.

Taip klysti labai būdinga jaunai mergaitei, kurios aliarmo sistemos dar nesusiformavusios. Ji nelyginant be motinos likęs mažylis vilkiukas, kuris sau dūksta ir voliojasi laukymėje, nė nenujausdamas, kad paunksnėje tyko galiūnė lūšis. Net ir vyresnė moteris, jeigu ji tiek atitrūkusi nuo laukinių savo instinktų, kad beveik nebegirdi vidinio balso perspėjimų, gali lygiai taip pat naiviai šypsodamasi žengti stačiai pavojui į nasrus.

Turbūt paklausite, ar negalima viso to išvengti? Jaunas mergaites, kaip ir gyvūnų jauniklius, plėšrūną atpažinti pirmiausia moko tėvai. Netekusi jų meilės ir globos, mergina labai greitai tampa auka. Geriau pagalvojusios, kone visos prisiminsime, kaip bent syki gyvenime buvome pasidavusios kokiai nors užburiančiai idėjai ar kerinčiam individui, kurie, iširopstę nakčia pro mūsų dvasios langą, užklupo mus visiškai nepasirengusias. Ir net jei toks

vėlyvas lankytojas ant galvos mūvi kojinę, dantyse įsikandęs peilį, o ant pečių užsimetęs maišą pinigų, mes vis vien mielai patikime, kai jis pasisako dirbąs banke.

Bet pasitaiko, kad net ir turėdamos išmintingus bei mylinčius tėvus, jaunutės mergaitės, ypač nuo kokių dvylikos metų amžiaus, paveiktos bendraamžių, kultūrinių įtakų ar psichologinio spaudimo, išklysta iš tikrojo kelio ir leidžiasi į ganėtinai rizikingą ir pavojingą avantiūrą, mėgindamos viską išsiaiškinti pačios. Dirbdama su kiek vyresnėmis paauglėmis, kurios įsitikinusios, jog pasaulis nuostabus, tereikia tik mokėti su juo elgtis, aš visuomet pasijuntu it senas, žilas šuo. Man norisi užsidengti letenom akis ir staugti, nes aš matau tai, ko nepastebi jos, ir žinau, ypač jei jos užsispyrusios ir neperkalbamos, kad bent sykėlį per savo aršumą ir atkaklumą jos būtinai pakliūs grobuoniui į nagus, kol patirtas sukrėtimas privers jas pagaliau praregėti.

Gyvenimo priešaušriu visos mes, moterys, esame be galo naivios ir menkai tesuvokiame dalykus, kurie nėra visiškai akivaizdūs. Bet čia mūsų moteriško tapsmo pradžia. Būdamos naivios ir plepios, mes lengvai prisišaukiame bėdą. Kol esame neišmanėlės tokiuose reikaluose, tol išgyvename tą savojo gyvenimo tarpsnį, kuomet įstengiame pastebėti ir suvokti tik tai, kas akivaizdu, ir dėl to esame skaudžiai pažeidžiamos.

Kai motina vilkė leidžiasi medžioklėn, palikusi jauniklius irštvoje, šie dažnai mėgina paskui ją sekti ir, išsiropštę iš guolio, kuduliuoja taku iš paskos. Tuomet ji atsisuka, iššiepia dantis ir puola juos it padūkusi, kol tie, mirtinai persigandę, kūlvirstom sugarma atgal į irštą. Motina žino: jos jaunikliai dar per maži ir nepažįsta kitų miško gyventojų, jie nemoka nustatyti, kas priešas, o kas ne. Kai ateis laikas, jinais juos išmokys – skaudžiai, bet užtikrintai.

Panašiai kaip tiems vilkiukams, moterims irgi būtina išmokti pirmąją gyvenimo pamoką: kad nei išorinis, nei vidinis pasaulis nėra vien džiaugsmo ir palaimos sklidinios vietos. Juk daugelis jų negauna netgi tų pradinių žinių apie plėšrūnus, kuriuos savo jaunikliams įdiegia motina vilkė: jei sutiktas padaras didesnis už

tave ir atrodo grėsmingas – spruk kiek kojos neša; jei silpnesnis – daryk, kaip išmanai; jei ligotas – palik jį ramybėj; jei turi dyglius, nuodingą geluonį, aštrias iltis arba ilgus nagus, traukis ataturstas ir drožk į kitą pusę; o jei skaniai kvepia, bet įspraustas į geležinius nasrus, – nesiartink!

Jaunėlė sesuo pasakoje ne tik neišmano savo pačios dvasinių procesų ir ničnieko nenutuokia apie žudiką, slypintį jos sieloje, bet dar ir leidžiasi suviliojama ego siūlomų malonumų. Ir kodėl gi ne? Mes juk visos trokštame, kad viskas būtų puiku. Kokiai moteriai nepatiktų, užsėdus ant varpeliais išdabinto žirgo, šuoliais pasileisti per bekraštį, slėpiną žalią mišką? Juk visai žmogiška norėti patirti Rojų dar čia, žemėje. Taigi ego siekia nuostabių išgyvenimų, tačiau bėda ta, kad palaimos troškimo ir begalinio naivumo derinys ne tik nežada norų išsipildymo, bet ir paverčia mus lengvu grobiu plėšrūnui.

Tiesą sakant, šis sutikimas tekėti už pabaisos yra nulemtas dar labai anksti, maždaug iki penktųjų mergaitės gyvenimo metų. Juk vaikystėje jas nuolat moko nepastebėti visokių keistenybių ar bjaurasties ir „mandagiai elgtis“ – nesvarbu, ar žmogus patinka, ar ne. Būtent dėl tokio auklėjimo jaunėlė sesuo ir nusprendžia: „Hm, o ta jo barzda gal ne tokia jau ir mėlyna!..“ Šis ankstyvas pratinimas „mandagiai elgtis“ priverčia moteris užgniaužti intuicijos siunčiamus perspėjimus. Tokiu būdu jos iš esmės yra sąmoningai mokomos paklusti grobuoniui. Ar galit įsivaizduoti, kad motina vilkė mokyty savo jaunikius „mandagiai elgtis“ su įniršusiu šešku arba klastinga barškuole?

Mūsų pasakoje netgi motina yra grobuonies bendrininkė. Ji vyksta į iškylą, drauge leidžiasi pasijodinėti. Ji nė žodeliu neperspėja nei vienos iš savo dukterų. Galima spėti, jog biologinė, arba vidinė, motina joje tebemiega arba pati yra naivi, kaip neretai pasitaiko visai jaunutėms merginoms arba moterims, kurios pačios nepatyrė motinos globos.

Įdomu, kad vyresniosios seserys pasakoje demonstruoja tam tikrą sąmoningumo lygį: jos nusprendžia, kad Mėlynbarzdis joms nepatinka, nors ir labai romantiškai bei rafinuotai jas linksminęs ir

vaišinęs. Pasaka tarsi leidžia nujausti, kad tam tikros dvasinės sritys, kurias įkūnija vyresniosios seserys, yra kiek labiau pažengusios į priekį intencijos ir išvalgumo prasme: jos „žino“, kad pavojinga pernelyg idealizuoti grobuonį. Labiau patyrusi moteris atkreips dėmesį į viduje skambančius vyresniųjų seserų perspėjimus, kurie praneš jai apie pavojų. O jaunutė neišmanėlė nekreips į juos dėmesio – ji dar pernelyg naivi, kad įsiklausytų.

Štai, pavyzdžiui, naivi moteris nuolat pasirenka netinkamus partnerius. Kažkur sielos gilumoje ji suvokia, kad toks modelis beviltiškas, kad reikėtų stabtelėti ir paieškoti kitokių vertinimo kriterijų. Kartais ji netgi žino, ką reikėtų pakeisti. Tačiau kažkas ją tarsi traukia, ir nelyginant Mėlynbarzdžio apžavėta ji vis iš naujo leidžiasi tuo pačiu pražūtingu taku. Dažniausiai jai atrodo, kad jeigu ji tik dar kiek nors išlaikys ankstesnįjį modelį, tai toji Rojaus palaima, kurios ji taip trokšta, ateis jau su kitu širdies dūžiu.

Kitas kraštutinis. Moteris, tapusi priklausoma nuo kokių nors cheminių preparatų, greičiausiai sielos gelmėse girdi vyresniųjų seserų balsus: „Ne! Jokiu būdu! Tai kenkia ir sielai, ir kūnui. Mes nenorime daugiau šito vartoti!“ Tačiau troškimas patirti Rojų žemėje stumia šią moterį tiesiai į glėbį Mėlynbarzdžiui – stebuklingųjų dvasios narkotikų prekeiviui.

Su kokia dilema moteris besusidurtų, sielos gelmėse skambantys vyresniųjų seserų balsai tolydžio ragina ją būti sąmoningą ir rinktis išmintingai. Tie vidiniai balsai nenuilsdami primena mums tiesas, kurias pačios labai norėtume pamiršti, nes jos reikštų galą mūsų fantazijoms apie surastąjį Rojų.

Taigi įvyksta lemtingoji santuoka, sujungianti mielą naivumą ir niekšingą tamsą. Mėlynbarzdžiui išvykus į kelionę, jaunoji moteris nesuvokia, kad nors jai viskas leista – išskyrus tą vieną vienintelį dalyką, – jos gyvenimas tapo dar labiau suvaržytas nei anksčiau. Daugybė moterų taip ir gyvena – tarsi pasakoje apie Mėlynbarzdį. Išteka naivos, dar nieko nenučiuokdamos apie grobuonis, ir pasirenka vyrą, kuris jas žlugdo ir stumia į pražūtį. Ryžtingai apsisprendžia savo meile „pagydyti“ tą žmogų. Tam tikra prasme

jos tarsi vaikiškai „žaidžia namus“. Galima sakyti, kad jos ilgai ir atkakliai kartoja: „O ta jo barzda ne tokia jau ir mėlyna.“

Ilgainiui į šitokius spąstus pakliuvusi moteris vis dėlto išvys, kad jos viltys sukurti deramą gyvenimą sau ir savo vaikams vis labiau menksta ir nyksta. Belineka tikėtis, kad tuomet ji ryšis atverti užgintas duris, už kurių slypi visos jos nelaimės. Nors greičiausiai moters gyvenimą griaua ir nuodija būtent jos partneris, tačiau įgimtas grobuonis jos viduje aktyviai jam talkininkauja. Ir kol moteris bus priversta tikėti, esą ji nieko negali padaryti, ir/arba stengsis sąmoningai nekreipti dėmesio į tai, ką žino esant tiesą, tol moteriški jos impulsai bei dvasios turtai bus niokojami ir naikinami.

Kai jaunutė dvasia išteka už grobuonies, ji pakliūva nelaisvėn ir kamuojasi per tą savo gyvenimo laikotarpį, kuris šiaip jau skirtas žydėti ir skleistis. Užuoat džiaugusis laisve, ji išmoksta tenkintis melu. Grobuonis ją apgavo prižadėjęs, jog gyvens kaip karalienė, nors iš tiesų sumanė ją nužudyti. Bet ir iš tokios padėties galima rasti išeitį, tik reikia turėti raktą.

Raktas į pažinimą: uoslės svarba

Taip, tai tas mažasis raktelis; būtent jis suteikia galimybę dirstelėti į paslaptį, kurią žino visos moterys, tačiau sykiu – ir nežino. Raktelis simbolizuoja leidimą patirti giliausias, tamsiausias sielos slapybes, šiuo atveju – tai, kas nesąmoningai naikina ir griaua moters potencialą.

Mėlynbarzdis toliau įgyvendina savo pražūtingą planą: jis stumia žmoną į dvasinį kompromisą. „Daryk, ką tavo širdis geidžia“, – ragina jis, šitaip mėgindamas melagingai įteigti moteriai, neva ji esanti absoliučiai laisva. Esą ji galinti lepintis skaniausiais valgiais ir pramogauti bukoliškame peizaže, – na, bent jau kiek siekia jo valdos. Tačiau iš tiesų apie jokią laisvę nėra net kalbos, kadangi moteris verčiama nepastebėti baisių ženklų, atskleidžiančių tikrąjį grobuonies veidą, nors galbūt sielos gilumoje ji jau ir pradeda nutuokti, kur šuo pakastas.

Naivi moteris klusniai sutinka ir toliau „nieko nežinoti“. Lengvatikės arba tos, kurių instinktai pažeisti, vis tiek tarytum gėlėlės gręžiasi į saulės pusę. Todėl naivią ar dvasiškai traumuotą moterį taip lengva suvilioti tikinant, kad jai bus lengviau, kad jos laukia džiaugsmas ir malonumai, pažadėjus išaukštinti ją artimųjų, šeimos narių ar bendraamžių akyse, pasiūlius saugumą, amžiną meilę, smagų bei nuotykių kupiną gyvenimą ar aistringą seksą.

Mėlynbarzdis uždraudžia žmonai naudotis tiktai vienu vieninteliu raktu – būtent tuo, kuris atrakintų duris į sąmoningą žinojimą ir suvokimą. Uždrausti moteriai naudotis raktu į sąmoningą savęs pažinimą – tai apnuoginti intuityviąją jos prigimtį, sužadinti natūralų smalsumą, kuris verčia ją nuolatos domėtis tuo, „kas slypi giliau“ ir ko iš pirmo žvilgsnio nepastebėsi. Šito nežinodama, moteris yra neapsaugota ir pernelyg pažeidžiama. Bandymas sąžiningai pildyti Mėlynbarzdžio valią ir neatrakinti užgintųjų durų jai reikštų dvasinę mirtį. O atverdama duris į siaubingąjį slaptą kambarį, ji renkasi gyvenimą.

Toliau pasakojama, kad aplankyti jaunosios žmonos atvyksta jos seserys, kurios, „kaip ir visos žemės mirtingosios, buvo labai smalsios“. Jaunėlė linksmai praneša, kad šeimnininkas leidęs joms daryti viską, ko tik užsigeisiančios, išskyrus vieną dalyką. Seserys susigalvoja sau pramogą – išsiaiškinti, nuo kurių durų yra mažasis raktelis. Taigi jos vėl suteikia postūmį teisinga kryptimi – sąmoningumo link.

Kai kurie psichologijos mokslo autoritetai, pavyzdžiui, Freudas ir Bettelheimas, panašius epizodus kaip šis iš Mėlynbarzdžio pasakos aiškino, neva tai esanti bausmė už seksualinį moterų smalsumą.⁴ Ankstyvuojų klasikinės psichologijos formavimosi laikotarpiu moterų smalsumas buvo vertinamas neigiamai, nors tokiu pat bruožu pasižymintys vyrai buvo laikomi žingeidžiais. Apie moteris sakydavo, neva jos visur kišančios nosį, o apie vyrus – esą jie turi tyrinėtojo gyslelę. Tiesą sakant, toks moteriško smalsumo suvulgarinimas, paverčiant jį vien šlykščiu įpročiu dirščioti pro rakto skylutę, iš principo atmeta moterišką įžvalgumą,

nuojautą, intuiciją. Jis neigia visus moters jausmus. Nepripažįstami pagrindiniai moters sugebėjimai: skirti ir analizuoti.

Taigi, turint omeny tai, jog moterys, kurios dar nepravėrė užgintųjų durų, yra linkusios pulti stačiai į Mėlynbarzdžio glėbį, belieka tik džiaugtis, jog vyresniosios seserys turi puikiai išlavintą prigimtinio smalsumo instinktą. Šios seserys it šešėliai slypi kiekvienoje iš mūsų – tai tie patys vidiniai balsai ir signalai, tolydžio perspėjantys mus, primenantys svarbiausius dalykus, kurių nevalia užmiršti. Labai svarbu rasti slaptąsias duris, labai svarbu – nepaklusti grobuonies įsakymams, bet užvis svarbiausia – išsiaiškinti, kas gi slypi tame užgintajame kambaryje.

Daugelį amžių duris žmonės darydavo iš medžio ar akmens. Kai kuriose kultūrose buvo tikima, kad medžio arba akmens dvasia liekanti gyventi duryse, todėl jos prašydavo apsaugoti tai, kas būdavo patalpoje. Senovėje daugiau durų vedavo į kapus nei į gyvenamus namus, ir pats durų įvaizdis simbolizavo tam tikrą dvasinę vertybę, esančią viduje, arba ką nors tokio, ko negalima paleisti į laisvę.

Pasakoje durys simbolizuoja tam tikrą psichologinį barjerą, savotišką užkardą apsaugoti paslapčiai. Jos lyg sargybinis, savo ruožtu mums patvirtinantis grobuonies – raganiaus reputaciją: tai dvasinė jėga, kuri klaidina ir vedžioja mus už nosies, kad tarsi užkerėtos nesuvoktume to, ką iš tikrųjų seniai žinome. Moterys pačios sau statosi šį barjerą ar užkardą, įtikinėdamos save arba viena kitą, esą neverta pernelyg gilintis į kai kuriuos dalykus, nes „niekad nežinai, ką ten rasi“. Norint įveikti šią kliūtį, reikia smogti tikslų atsakomąjį smūgį. O raktas ir yra toji šiuo atveju reikalinga maginė priemonė.

Visų pokyčių pradžia – tiek pasakose, tiek mokslinėje analizėje, tiek asmenybės raidoje – yra teisingas klausimo kėlimas. Tai – tarsi raktas į sąmonės formavimąsi. Tinkamai suformuluotas klausimas visuomet kyla iš pamatinio smalsumo išsiaiškinti tai, kas nuo mūsų slepiama. Klausimai – tai raktai, atveriantys slaptąsias dvasines duris.

Nors seserys irgi nežino, ką ras už slaptųjų durų – lobį ar kokią niekalą, bet, pasitelkusios savo sveikuosius instinktus, jos sugeba

užduoti psichologiškai tikslų klausimą: „Kaip manai, *kur* galėtų būti tos durys ir *kas* slypi už jų?“

Būtent šią akimirką naivioji būtybė pradeda bręsti ir ima klausinėti: „Kas slepiasi už tariamai akivaizdžių dalykų? Kieno tas šešėlis ant sienos?“ Jaunoji naivuolė ima suvokti, kad jeigu kas nors slepiama, jeigu kažkas tūno šešėlyje, jeigu kas nors jai draudžiama, vadinasi, būtinai reikia išsiaiškinti, kas tai. Šauningumą ugdančios būtybės stengiasi nutverti kiekvieną giją, vedančią į tai, kas slypi anapus akivaizdžių dalykų: jas domina tylus krebždesys, užtemdytas langas, girgždančios durys, šviesos ruoželis viršum slenksčio. Jos tol gilinasi į šias paslaptis, kol išsiaiškina reikalo esmę.

Kaip pamatysime, gebėjimas išverti tai, ką išvydo, suteikia moteriai galimybę susigrąžinti giluminę savo prigimtį ir rasti joje atspirtį visiems savo jausmams, mintims bei sprendimams.

Jaunikis žvėris

Taigi, nors jaunoji moteris ir mėgina laikytis grobuonies nurodymų ir nesidomėti tuo, kas paslėpta rūsyje, ji neilgai tepajėgia išverti. Galiausiai ji įkiša raktą į spyną – užduoda klausimą – ir aptinka savo vidinio gyvenimo gelmėse dryksant klaidius kruvinus palaikus. O tasai raktelis, tas miniatiūrinis jos gyvenimo simbolis, staiga niekaip nesiliauja kraujavęs, nesiliauja šaukęs, kad kažkas yra baisiai blogai! Moteris gali mėginti slėptis nuo savo gyvenimo griuvėsių, tačiau tas kraujavimas, lašas po lašo besisunkianti jos gyvybinė energija, nesiliaus tol, kol ji neatpažins grobuonies, nesuvoks, kas jis iš tiesų yra, ir nepasipriešins jo kėslams.

Atvėrusios savo gyvenimo duris ir išvydusios kalnus lavonų, kūpsančių slapčiausiose jų dvasios kertelėse, moterys dažniausiai suvokia leidusios masiškai žudyti ilgiausiai puoselėtas savo svajones, siekius ir viltis. Jos randa negyvas savo mintis, jausmus ir troškimus – kadaise tokius nuostabius ir tiek žadėjusius, o dabar – bekraujus ir sunaikintus. Su kuo bebūtų susijusios tos viltys ir svajonės – su meilės troškimu, noru tobulėti, patirti sėkmę ar

su kūrybinėmis ambicijomis, – aišku viena: jei dvasioje aptinkame šitokią klaių radinį, galime būti tikros, kad čia pasidarbavo prigimtinis grobuonis, sapnuose neretai pasirodantis jaunikio žvėries pavidalu; jis ilgai ir metodiškai naikino brangiausias moters troškimus, pomėgius ir siekius.

Pasakose jaunikio žvėries įvaizdis gana dažnas; jį galima suvokti kaip blogį, kuris dedasi esąs gėris. Šių ar kokių nors panašių savybių neišvengiamai aptinkame visada, kai moteris puoselėja naivias fantazijas apie kokį nors asmenį ar dalyką. Kai moteris bando nepastebėti faktų, neginčijamai liudijančių apie jai gresiančią pražūtį, naktį per sapną ji greičiausiai išgirs įspėjimų, pavojaus signalų ir raginimų ko nors imtis: „Pabusk!“ „Šaukis pagalbos!“ „Bėk!“ arba „Eik ir nudėk!“

Per daugelį metų esu susidūrusi su daugybe moterų sapnų, kuriuose figūravo šis jaunikio žvėries įvaizdis arba nuojauta, kad iš tiesų „viskas daug blogiau, nei atrodo“. Viena moteris susapnavo žavų ir išvaizdų vyriškį, bet nuleidusi akis pastebėjo, kad jam iš rankovės lenda baisyos spygliuotos vielos kilpa. Kita moteris sapnavo padedanti seneliukui pereiti per gatvę, bet staiga tas seneliukas velniškai nusišiepė ir išgaravo tiesiog jos rankose, skaudžiai ją apdegindamas. O dar kita sapnavo pietaujanti su nepažįstamu draugu, kurio šakutė staiga perlėkė per stalą ir mirtinai ją sužeidė.

Šitoks nematymas, nesupratimas, nepastebėjimas to, kad vidiiniai mūsų troškimai anaip tol neatitinka išorinio mūsų elgesio, – tai aiškus jaunikio žvėries paliktas pėdsakas. Šio veiksnio buvimas dvasioje paaiškina, kodėl moterys, kiekviena proga kartojančios, kaip pasiilgo tikros meilės, iš tikrųjų daro viską, kad tik atstumtų mylintį žmogų. Štai kodėl moterys, nusprendusios tada ir tada būti ten ir ten, nežengia nė pirmojo žingsnelio arba atsisako kelionės, vos susidūrusios su menkiausia nesėkme. Štai iš kur visi mūsų atidėliojimai ir vilkinimai, dėl kurių pačios savęs imame nekęsti, visokie gėdos ir savigraužos jausmai, kuriuos stumiame kuo giliau ir bandome užmiršti; štai kodėl niekaip nesiryžtame imtis naujų dalykų, nors jų mums verkiant reikia, nei užbaigti

pradėtų, nors jau seniai metas būtų. Viskas, ką tik nutveria sie-loje tykantis grobuonis, kaipmat išmušama iš vėžių, suardoma ir nukirsdinama.

Jaunikis žvėris – labai populiarus simbolis pasakose, kurių veiksmas paprastai klostosi maždaug taip: kažkoks keistas vyriškis mergina jauną mergaitę, kol ši sutinka už jo tekėti. Tačiau artėjant vestuvių dienai, ji sumano pasivaikščioti po mišką ir pasiklysta. Temstant ji įsilipa į medį, baimindamasi laukinių žvėrių. Tarp šakų laukdama ryto, ji staiga pamato savo sužadėtinį su kastuvu ant peties. Koks nors keistas jo bruožas išduoda, kad jis – ne visai žmogiška būtybė: tai gali būti deformuota pėda, ranka, riešas ar plaukai, kurie tikrai yra ne žmogaus.

Jis pradeda rausti duobę kaip sykis po tuo medžiu, kuriame ji tupi, pats sau niūniuodamas ir burbėdamas, kaip užmušiąs savo būsimąją nuotaką ir pakasiąs šitame kape. Siaubo apimta mergaitė slapstosi visą naktį, o ryte, kai jos būsimasis jaunikis pasišalina, parlekia namo ir viską papasakoja savo tėvui ir broliams. Vyrai patykoję nudobia jaunikį žvėrį.

Tai galingas archetipinis procesas, vykstantis moters dvasioje. Mergina pakankamai jautri bei pastabi, ir nors ji taip pat iš pradžių sutinka tekėti už šio prigimtinio dvasios grobuonies, nors kurį laiką taip pat be kelio ir takelio klaidžioja dvasios glūdumoje, galiausiai ištrūksta į laisvę, nes sugeba išvelgti tikrąją tiesą, ją išsąmoninti ir imtis žygių padėčiai pakeisti.

O tada ateina metas žengti tolesnį žingsnį, kuris dar sunkesnis nei ankstesnieji: mat dabar moteriai tenka išverti tą vaizdą, kuris atsiveria jai prieš akis, – visą tą susinaikinimo ir mirties klaikybę.

Kraujo kvapas

Pasakoje seserys užtrenkia duris į patalpą su lavonais. Jaunoji žmona su siaubu žiūri į kraują ant rakto. „Turiu žūtibūt nutrinti tą kraują, kad jis nesužinotų!“ – ima verkšlenti ji.

Taigi dabar naivioji būtybė suvokia, kokia žudanti jėga siautėja dvasioje. Ir kraujas ant rakto – tai moters kraujas. Jei tai tebutų

tik paaukotų lengvabūdžiškų fantazijų kraujas, ant rakto gal būtų likusi vos menkutė dėmelė. Bet reikalas kur kas tragiškesnis, kadangi kraujas čia simbolizuoja pačių giliausių ir jausmingiausių, kūrybinių moters dvasios aspektų žūtį.

Tokioje padėtyje atsidūrusi moteris netenka bet kokios kūrybinės energijos: ji nepajėgia nei tvarkyti kasdienių reikalų, pavyzdžiui, susijusių su mokymusi, šeima, draugais, nei susidoroti su kur kas sudėtingesnėmis plačiojo pasaulio ar dvasinio gyvenimo keliamomis problemomis, susijusiomis su jos asmenybės raida, menine kūryba. Ir tai nėra vien įprastinis delsimas ar atidėliojimas, nes tokia padėtis trunka ištisas savaites ir mėnesius. Moteris atrodo baisiai prislėgta ir bejėgė: ji gali turėti idėjų, bet visiškai nepajėgia ko nors imtis, kad jas įgyvendintų, ir padėtis vis prastėja.

Kraujas šioje pasakoje – tai ne menstruacijų, o arterinis kraujas, sielos kraujas. Ir jis ne vien sutepa raktą – jis persmelkia visą žmogų, visą *personą*. Jo prisigeria jos dėvima suknelė, o paskui – šilko suknišios spintoje. Archetipinės psichologijos požiūriu, rūbai įkūnija išorinę žmogaus būtį. *Persona* – tai tarsi kaukė, kurią rodome pasauliui. Ji daug ką paslepia. Tiek moterys, tiek vyrai gali demonstruoti pasauliui kone tobulą savo *personą*, beveik tobulą fasadą, – tereikia gero dvasinio pamušalo bei keleto gudrybių.

Bet kai kruvinomis ašaromis plūstantis raktas – rėkiantis klausimas – sutepa mūsų personas, mes daugiau nebeįstengiame nuslėpti savo kančių. Galime kalbėti ką tik norime, rodyti pasauliui šypsena spindintį fasadą, bet sykį išvydę kraupią žudynių kambario tiesą, nebegalime nuduoti, neva viso to nėra. Be to, kraupios tiesos vaizdas verčia mus vis gausiau kraujuoti, prarandant energiją. Tai nežmoniškai skausminga; mums tiesiog plyšta arterijos. Būtina stengtis kuo greičiau ištaisyti šią siaubingą padėtį.

Taigi šioje pasakoje raktas taip pat yra savotiška talpykla: joje sukauptas kraujas – tai atmintis, prisiminimas to, ką esame matę ir nuo šiol žinome. Moterims raktas visuomet simbolizuoja atskleistą paslaptį ar pažinimą. Daugelyje pasakų raktą simboliškai atstoja žodžiai, pavyzdžiui: „Sesamei, atsiverk!“; kuriuos Ali Baba

sušunka stovėdamas priešais didžiulį gūbrėtą kalną, – ir kalnas dundėdamas bei grumėdamas atsiveria, įsileisdamas jį į vidų. Ko gero, dar ryškesnį pavyzdį matome Disney'aus filme „Pelenė“; vos tik tai fėja krikštamotė džiugiai sučiulba: „Bibiti-bobiti-bū!“ – ir moliūgas pavirsta karieta, o pelės – liokajais.

Eleusino misterijose raktas būdavo slepiamas ant liežuvio, tikriausiai turint omenyje, kad dalyko esmė, būdas jam suprasti, kelias į jį slypi ypatinguose žodžiuose ar esminiuose klausimuose. O žodžiai, labiausiai reikalingi moterims, atsidūrusioms panašioje situacijoje, kaip pasakoje apie Mėlynbarzdį, yra šie: kas už viso to slypi? Kas iš tiesų yra ne taip, kaip atrodo? Ką giliai savo *ovarios* aš žinau, ko daug mieliau sutikčiau nežinoti? Kokia dalis manęs jau nužudyta arba miršta?

Tačiau šie klausimai ir kiekvienas iš jų atskirai yra raktai. Ir jei moteris gyveno tikrai pusiau gyvenimą, atsakymai į šiuos keturis klausimus veikiausiai bus pasrūvę krauju. Vidinis dvasios žudikas, į kurio pareigas įeina prižiūrėti, kad jokie sąmonės daigeliai niekur neprasikaltų, ir toliau stengsis viešpatauti sieloje, negailestingai raudamas ir nuodydamas bet kokį šviežesnę želmenėlį. Tokia jo prigimtis. Toks jo darbas.

Visgi nėra to blogo, kas neišeitų į gera: mat tik nenumaldomai nuo rakto lašantis kraujas priverčia dvasią įsisąmoninti tai, ką ji matė. Juk visos žinome: iš prigimties esame linkusios išbraukti iš savo gyvenimo ir stengtis kuo greičiau pamiršti visa, kas nemalonu ar skausminga. Šis ego cenzorius būtinai pasistengs pamiršti, kad išvis matė kambarį su negyvėliais. Būtent todėl Mėlynbarzdžio žmona taip atkakliai stengiasi nušveisti kraują nuo rakto. Iš pradžių trina arklio ašutais, paskui išbando viską, ką iš tradicinės moterų medicinos spėjo sužinoti apie kraujoplūdžio stabdymą ir gilių žaizdų tvarkymą: voratinklius, pelenus, ugnį; visa tai susiję su likimo deivėmis, verpiančiomis ir nutraukiančiomis gyvenimo giją. Tačiau jai nesiseka prideginti žaizdos; maža to – ji negali nutraukti šio proceso apsimesdama, esą nieko nebuvo. Mažasis raktelis nenumaldomai nepaliauja kraujavęs. Paradoksalu, tačiau būtent tada, kai senasis jos gyvenimas baigia mirtinai nukraujuoti

ir jokiomis priemonėmis nepavyksta nuslėpti šio fakto, ji pagaliau nubunda, supranta, kaip yra nukraujavusi, – vadinasi, pradeda iš tikrųjų gyventi.

Ankstesnioji naivuolė privalo įsisąmoninti tai, kas įvyko. Žudydamas visas savo „smalsiąsias“ žmonas, Mėlynbarzdis iš tiesų naikina kūrybinį moterų pradą, kuriame slypi bet kokio naujo ir įdomaus gyvenimo užuomazgos. Ypač agresyviai ir negailestingai grobuonis niokoja laukinę moters prigimtį. Jis bent jau siekia ją suniekinti, o jei pavyks, – ir visiškai atkirsti moterį nuo jos intuicijos, įkvėpimo, prisikasti iki pat jos ištakų.

Viena be galo protinga ir talentinga moteris, su kuria man teko dirbti, sykį papasakojo apie savo močiutę iš Vidurio Vakarų. Toji itin mėgdavusi štai kaip leisti laiką: užsidėjusi plačiakraštę skrybėlę, sėsdavo į traukinį, važiuodavo į Čikagą ir eidavo pasivaikščioti po Mičigano aveniu, dairydamosi į visų parduotuvių vitrinas ir jausdamasi esanti tikra elegantiška ponija. Tačiau žmogus šaudė, o velnias kulkas gaudė: ėmė ji ir ištekėjo už fermerio. Apsigyvenusi su juo vidury bekraščių laukų, moteris ėmė nykti ir džiūti savo dailiame namuke su puikiais mielais vaikučiais ir nuostabiu geru vyru. Ankstesniam „lengvabūdiškam“ gyvenimui ji nebeturėjo laiko: vaikai, namai, moteriški darbai...

Vieną dieną, po daugelio metų, švariai išplovusi grindis sve-tainėje ir virtuvėje, ji apsilvilko geriausią šilkinę savo palaidinę, užsisėgė ilgą sijoną ir prisismeigė plačiakraštę skrybėlaitę. Tada apžiojo savo vyro šautuvo vamzdį ir nuspaudė gaiduką. Kiekviena moteris žemėje supras, kodėl ji pirmiausia išplovė grindis...

Išsibadavusią sielą gali imti taip nežmoniškai skaudėti, kad moteris daugiau nebepajėgs kęsti. Kadangi moterys jaučia itin stiprų poreikį išreikšti save būtent tokiais būdais, kurių alksta siela, jos turi turėti galimybę tobulėti ir klestėti taip, kaip joms pačioms atrodo protinga, ir nebūti terorizuojamos iš šalies. Šia prasme galėtume pasakyti, kad kraujuojantis raktas atspindi ir moters kilmę, jos moteriškąją liniją – visas anksčiau gyvenusias jos pramotes. Kas iš mūsų nepažįsta bent vienos moters, kuri pasijuto taip karštai mylima, jog prarado savo instinktyvų gebė-

jimą spręsti, kas jai pačiai būtų geriausia, ir dėl to pasmerkė save skurdžiam, varganam egzistavimui arba dar blogiau? O gal jūs pati esate tokia moteris?

Bene mažiausiai diskutuojamas asmenybės formavimosi aspektas yra toks: kuomet į dvasios tamsą nukreipiame galingą šviesos srautą, šešėliai, kurių toji šviesa nepasiekia, dar labiau patamsėja. Todėl apšvietę kurią nors dvasios dalį, susiduriame su dar tirstesne tamsa kitose srityse. Ir į tą tamsą negalima nekreipti dėmesio. Negalima slėpti arba pamiršti rakto – klausimų. Juos reikia užduoti. Reikia rasti atsakymus.

Kuo giliau kapstome, tuo juodesnė tamsa. Draši ir sąmonėjanti moteris stengsis įdirbti ir pačius skurdžiausius savo dvasios dirvonus, nes žino, jog statant ir kuriant tiktai pačiuose geriausiuose plotuose, jos matymo laukas ir savęs suvokimas nepaprastai susiaurėtų. Todėl nebijokite tyrinėti to, kas blogiausia. Dėl to jūsų dvasinės jėgos tiktai sustiprės, nes pasisemsite naujų įžvalgų ir gausite progą iš naujo pažvelgti į savo gyvenimą ir į save pačią.

Būtent ėmusis šitokio dvasinio triūso ir sušvinta Laukinės Moters paveikslas. Net pati juodžiausia tamsa jos negąsdina, tiesą sakant, ji geba matyti tamsoje. Ji nesibaido dvėsenos, atliekų, puvėsių, smarvės, kraujo, negyvėlių kaulų, mirštančių mergelių ir žudikų vyrų. Ji pajėgia žiūrėti į visa tai, suvokti ir padėti. Būtent to ir mokosi jaunėlė sesuo pasakoje apie Mėlynbarzdį.

Pačia pozityviausia prasme, požemių kambaryje suversti griaučiai įkūnija nesunaikinamą moteriškąjį pradą. Kaulų archetipas juk yra simbolis to, ko neįmanoma sunaikinti. Pasakose, kuriose minimi kaulai, iš esmės kalbama apie sunkiai įveikiamą dvasios dalį. Vienintelis dalykas mummyse, kurio neįmanoma sugriauti ar sunaikinti, – tai mūsų siela.

Kalbėdamos apie moteriškumo esmę, mes iš tiesų kalbame apie moters sielą. Tie rūsyje išmėtyti negyvėlių kaulai akivaizdžiai liudija, jog sielos jėgos yra smarkiai pažeistos, bet vis dėlto, nors ji neteko išorinio gyvybingumo, nors gyvybė jai išplėšta, iki galo ji nesunaikinta. Ji vis dar gali atgimti.

Ir ji atgimsta jaunosios moters bei jos seserų dėka: jos galiausiai sulaužo senuosius neišmanymo ir nežinojimo rėmus, įstengia pa-

žvelgti siaubingai tiesai į akis ir pajėgia ištvirti tai, ką pamačiusios. Jos mato ir suvokia tai, ką mato.

Ir štai mes vėl atsiduriame ten, kur gyvena *La Loba*, – prie archetipinės kaulų rinkėjos urvo. Priešais mus drykso likučiai to, kas kadaise sudarė vientisą moterį. Tačiau, skirtingai nuo Laukinės Moters, kurios archetipui būdingi cikliniai gyvybės bei mirties aspektai ir kuri priglobia bimirštančią gyvybę, sustiprina, išpuoselėja ją ir sugrąžina atgal į pasaulį, Mėlynbarzdis tiktai žudo ir niokoja moterį, kol iš jos belieka vieni kaulai. Jis sunaikina visą jos grožį, meilę, individualybę, nepalikdamas nė menkiausios galimybės pakovoti už save. Norėdamos išsigelbėti, mes, moterys, privalome gerai įsižiūrėti į tą mus užvaldžiusį žudiką, įvertinti visą jo baisaus darbo mastą, sąmoningai visa tai suvokti ir nebepamiršti, neišbraukti iš atminties, o tuomet stoti į kovą už save, o ne už jį.

Rūsysis, belangė ir urvas – tarpusavyje susiję simboliai. Senų senovėje tai buvo iniciacijų vietos; jose ar per jas moteris nusileidžia prie nužudytųjų, sulaužo draudimus ir sužino tiesą, o tada sumanumu ir/arba sunkiu triūsu bei ištvirme įveikia dvasinį žudiką – išvaro jį, transformuoja, sunaikina. Pasaka apie Mėlynbarzdį nurodo mūsų laukiantį darbą, drauge pateikdama ir tikslias instrukcijas, kaip jį atlikti: surasti kūnus, vadovautis instinktais, matyti tai, ką matai, kviestis pagalbon dvasines jėgas, sunaikinti destruktiviąją energiją.

Nekreipdama dėmesio į šiuos jos pačios pražūtį ir mirtį reiškiančius ženklus, moteris paklusniai vykdo grobuonies valią. Tačiau atvėrusi duris į užgintą savo dvasios kambarį ir pamačiusi, kokių mastu ji jau nebegyva, kaip smarkiai sunaikinta, ji suvokia, kad anapus turtingo bei prašmatnaus fasado buvo nužudyti ir tyliai mirę daugelis jos moteriškos prigimties ir instinktyviosios dvasios aspektų. Bet dabar, visa tai pamačiusi ir suvokusi, kokioje nelaisvėje atsidūrė, kad visas dvasinis jos gyvenimas pastatytas ant kortos, moteris pajėgi dar tvirčiau stoti į kovą už save.